

SYMBOLUM HIEROSOLYMITANUM,

Ex variis Cyrillianorum Catecheseon locis collectum.

Η ἀγία (1) καὶ ἀποστολική πίστις, εἰς ἐπαγγελίαν τοῖς Α φωτιζομένοις παρεδοθεῖσα.

Α'. Πιστεύομεν (2) εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

Β'. Καὶ εἰς ἓνα (3) Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Γῆν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ· τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν ἀληθινόν, πρὸ πάντων αἰώνων· δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

Γ'. Ἐν σαρκὶ παραγενόμενον (4), καὶ ἐνανθρωπήσαντα [ἐκ Παρθένου καὶ Πνεύματος ἁγίου].

Δ'. Σταυρωθέντα (5) καὶ ταφέντα.

Ε'. Ἀναστάντα (6) τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ.

Ζ'. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθίσαντα ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

Ζ'. Καὶ ἐρχόμενον (7) ἐν δόξῃ, κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς· οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

Η'. Καὶ εἰς ἓν (8) ἅγιον Πνεῦμα, τὸν Παράκλητον, τὸ λαλήσαν ἐν τοῖς προφήταις.

Θ'. Καὶ εἰς ἓν (9) βάπτισμα μετανοίας, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ι'. Καὶ εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν (10) Ἐκκλησίαν.

ΙΑ'. Καὶ εἰς σαρκὸς ἀνάστασιν.

ΙΒ'. Καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

¹⁴ Joann. xiv, 1. ¹⁵ Isa. xlv, 18; I Cor. viii, 6. ¹⁶ Ephes. iii, 14. ¹⁷ Jerem. xxxii, 19. ¹⁸ Job xxxviii, 4. ¹⁹ Coloss. i, 16. ²⁰ I Cor. viii, 6. ²¹ Joann. iii, 16. ²² Psal. xi, 7. ²³ Matth. i, 23. ²⁴ I Joann. v, 20. ²⁵ Mich. v, 2. ²⁶ Joann. i, 3; Coloss. i, 16. ²⁷ I Joann. iv, 2. ²⁸ Philipp. xi, 7. ²⁹ Luc. i, 35. ³⁰ I Cor. xiv, 3, 4. ³¹ Marc. xvi, 19. ³² Matth. xxv, 31. ³³ I Thess. iv, 16, 17. ³⁴ Luc. i, 32. ³⁵ I Cor. xii, 11; Joann. xiv, 26. ³⁶ II Petr. i, 21. ³⁷ Ephes. iv, 5. ³⁸ Act. xi, 38. ³⁹ Ephes. v, 25. ⁴⁰ Joann. v, 29. ⁴¹ Matth. xxv, 46.

(1) Ἡ ἀγία. Titulum hunc sumpsimus ex cat. 18, C et cat. 15, num. 2. In tit. cat. 14 habetur, Καὶ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν. Explicantur articuli de resurrectione

(2) Πιστεύομεν. Totus iste articulus sic habetur cat. 9, n. 4; cat. 7, n. 4. et partim cat. 10, n. 1. In titulo catech. 6, ubi recitatur pars hujus articuli, habetur, Πιστεύω, *Credo*. Vocem πιστεύομεν explicat Cyrillus cat. 5; voces, εἰς ἓνα Θεόν, cat. 6; Πατέρα, cat. 7; παντοκράτορα, cat. 8; ποιητὴν, etc., cat. 9.

(3) Καὶ εἰς ἓνα, etc. Articulum hunc integrum recitat cat. 11, n. 21, aliquas vero ejus partes cat. 7, n. 4; cat. 10, n. 3; cat. 11, n. 1. In tit. cat. 11, in editis voces, Θεὸν ἀληθινόν, sunt post πρὸ πάντων αἰώνων, quod ex Cyrillo et mss. mutavi, sumptum ex Symb. Nic. vel CP. Exponitur hic articulus cat. 10 et 11.

(4) Ἐν σαρκὶ παραγ. Hæc verba ex cat. 12, n. 13. In titulo vero catechesis habetur, σαρκωθέντα, *incarnatum*, pro ἐν σαρκὶ παραγενόμενον. Vox σαρκωθείς Cyrillo non aliena fuit; usurpatur ab eo, cat. 4, num. 9. Verba, ἐκ Παρθένου καὶ Πνεύματος ἁγίου, desunt in titulo *Catecheseos* nec a Cyrillo in hujus articuli repetitione commemorantur; cat. 12, num. 13, ideoque uncinis inclusimus: sumpta sunt vero ex catechesi ipsa 12, n. 3, et cat. 4, n. 9. In Græcorum et Latinorum symbolis passim habentur. Explicatur hic articulus cat. 12.

(5) Σταυρ. Ex titulo cat. 13, in qua explicantur. Nullibi articulum hunc Cyrillus repetit.

(6) Ἀναστάντα. etc. Hæc ex cat. 14, num. 24

Sancta et apostolica fides, ad profitendum illuminandis tradita.

I Credimus ¹⁴ in unum Deum ¹⁵, Patrem ¹⁶ omnipotentem ¹⁷ (11); factorem cœli et terræ ¹⁸, visibillumque omnium et invisibilium ¹⁹.

II. Et in unum Dominum Jesum Christum ²⁰, Filium Dei unigenitum ²¹; qui ex Patre genitus est ²² Deus ²³ verus ²⁴ ante omnia sæcula ²⁵; per quem omnia facta sunt ²⁶.

III. Qui in carne advenit ²⁷, et inhumanatus est ²⁸ [ex Virgine et Spiritu sancto ²⁹].

IV. Crucifixus et sepultus ³⁰.

V. Resurrexit tertia die.

VI. Et ascendit in cœlos, et consedit a dextris Patris ³¹.

VII. Et venturus est in gloria ³², judicare vivos et mortuos ³³: cujus regni non erit finis ³⁴.

VIII. Et in unum sanctum Spiritum, Paracletum ³⁵ [videlicet]: qui locutus est in prophetis ³⁶.

IX. Et in unum ³⁷ baptismum pœnitentiæ ³⁸, in remissionem peccatorum.

X. Et in unam sanctam catholicam Ecclesiam ³⁹.

XI. Et in carnis resurrectionem ⁴⁰.

XII. Et in vitam æternam ⁴¹.

(7) Καὶ ἐρχόμενον, etc. Sumpta ex cat. 15, n. 2; explicantur cat. 15.

(8) Καὶ εἰς ἓν. Ex cat. 17, n. 3. In titulo cat. 16, legebatur, τὸ Παράκλητον, quod ex mss. et Cyrilli mente correxi. Pro, ἐν τοῖς προφήταις, idem titulus habet, διὰ τῶν προφητῶν, ex Symb. CP. sumptum quod ex mss. mutavi. Articulus de Spiritu sancto exponitur cat. 16 et 17.

(9) Καὶ εἰς ἓν, etc. Hi quatuor articuli a Cyrillo sic recitantur cat. 18, n. 22. Tres autem posteriores qui in hac catechesi explanantur, in ejus quoque titulo leguntur. Articulus 9 explanatur in prioribus catechesibus 1, 2 et 3, teste Cyrillo cat. 18, n. 22.

(10) Καθολικὴν. In uno ex duobus locis in quibus Cyrillus articulum symboli de Ecclesia ipsis verbis refert, cat. 18, n. 22. post, καθολικὴν, additur, καὶ ἀποστολικὴν. At eam vocem in hunc locum præpostere immissam probavi. Multa librariorum ex familiari sibi Symboli CP. usu in Hierosolymitanum transtulisse observatum fuit.

(11) *Omnipotentem*. Retineo vocem in omnibus Latinis Symbolis positam. loco τοῦ παντοκράτορος Græcorum. At istud significat, non *omnipotentem*, quod Græce redditur παντοδύναμος: sed, ut exponit Cyrillus cat. 8, in *omnia imperium habentem*, qui omnia sub potestate et providentia continet.

85 IDEM SYMBOLUM CONTRACTIUS,

A baptizando post abrenuntiationes profitendum : ex catech. XIX, n. 9.

Credo in Patrem,
Et in Filium,
Et in sanctum Spiritum :
Et in unum baptisma pœnitentiæ.

Α Πιστεύω εἰς τὸν Πατέρα,
Καὶ εἰς τὸν Υἱόν.
Καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα.
Καὶ εἰς ἓν βάπτισμα μετανοίας.

Aliam præterea ad fontem baptizandus a ministro interrogatus Trinitatis confessionem edebat : de qua sic loquitur Cyrillus cat. 20, num. 4 : Καὶ ἡρωτᾶτο ἕκαστος, εἰ πιστεύει εἰς ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ ὁμολογῆσατε τὴν σωτήριον ὁμολογίαν. Et interrogatus est unusquisque, num crederet in nomen Patris, et Filii, et sancti Spiritus, et confessi estis salutarem confessionem. Tum illico demergebatur baptizandus in fontem.

CATECHESIS SEXTA

DE UNO DEO.

PRÆLOQUIUM.

I. Primus Symboli voces, quibus fidem in unum Deum profitemur, in hac oratione Cyrillus explanat, catholicam sententiam exponendo ; post, oppositos paganorum et hæreticorum errores indicando ac refellendo.

Ac primum (num. 1), post celebratam communem Patri et Filio ac Spiritui sancto gloriam, de divinæ naturæ soli Trinitati, sicut oportet, notæ, negata hominibus et angelis, et quibuscumque creaturis, comprehensione præfatus, ita nos in eam curiosius inquirere vetat, ut tamen pro modulo celebremus et enarremus (num. 2, 3 et seqq.). Tum summa divinæ naturæ elogia breviter recensens, ad referendos hominum, qui temere divinam naturam scrutari aggressi sunt, errores seu potius errorum portenta delabitur (num. 7 et 9) ; notatoque Anthropomorphitarum dogmate (num. 8), paganorum in fingendis sibi pro vero Deo ridiculis et scelerosis numinibus cæcitatem stupendo deplorat (num. 10 et 11). Inde ad hæreticos Deum a creaturis abalienantes progreditur (num. 12 et 13) : et obiter refutata Manichæorum duplici et sibi ex adverso opposita divinitate, compendiarium antiquiorum hæreseon historiam texit (num. 14 et 15). Summatim exposita Simonis Magi hæresi et historia, indicatis Cerinthi, Menandri, Carpocratis, Marcionis, de quo paulo plura refert, et Basilidis erroribus (num. 16), in exponendo ac refellendo Valentini insano Æonum syntagmate paulo amplius immoratur (num. 17, 18 et 19). Ac tandem ad Manichæorum hæresim, iis omnibus posteriorem, deveniens, ejus primos auctores memorat ; Manetis primordia, conflictum cum Archelao, ac postremo cædem (num. 20, 21, 22 et 23). Ridicula, blasphema et omni impuritate sordida eorum dogmata diligentius ad auditorum cautionem refert (num. 31 et seqq.) ; institutaque catholicæ Ecclesiæ cum impura Manichæorum secta comparatione, orationem absolvit (num. 35 et 36).

II. Inscribitur hæc catechesis De monarchia Dei, et De hæresibus : ac primus quidem titulus ab ipso Cyrillo auctoritatem habet, qui hujus catechesis num. 36, et sequentis num. 1, se in hac oratione De Dei monarchia locutum esse refert ; secundus etiam ex eodem loco confirmari potest : nam citato catechesis septimæ loco, vel uti alteram orationis suæ partem recenset illam diligentiore hæreticarum opinionem descriptionem. Nec tamen illa divisio accurate orationem distribuit ; nam et monarchia Dei generale est, et per totam orationem fustum catechesis argumentum, sub quo continetur contrariorum ei veritati errorum confutatio ; ac præter hæreticorum placita, etiam insanas paganorum de divinitate opiniones recenset auctor.

III. Monarchiæ Dei nomine veteres nostri scriptores, ut omnibus notum est, intelligunt unum Dei